

3 | 2026

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 36. (96.) ÉVF.
3. SZÁM | 2026. MÁRCIUS | ÁRA: 6 LEJ

TARTALOM

- Kedves Olvasó! | 3
 Barabás Zsolt: Tavaszvárás | 4
 Nagy László: Március 15. emlékezete a kommunista diktatúra idején | 5
 Kálnoki Kis Tamás: Vigyázzunk régi családi fotográfiáinkra: árucikk lett dédanyám fényképe az interneten | 8
 Orbán Emese: Balázs Ferenc, a reneszánsz ember | 12
 Hadnagy Éva: A legnagyobb székelyre emlékeztek | 13
 Jobbágy Júlia: Könyvajánló | 14
 „Színházabb a színháznál” | 15
 Moldován-Szeredai Noémi: Télúzás – farsangtemetés Bölönben | 19
 Szilágyi Szilamér: Vissza a fonóba! | 21
 Rácz Norbert Zsolt: Külső és belső terek | 22
 Pájer György: Szeretetszolgálat – odaajándékozott idő | 23
 Buzogány-Csoma István: Imádság az önkéntesekért és a segítő szolgálatért | 24
 Dimény Csilla Júlia: Ökumenikus világimanap | 25
 Széles László: Kévekötés márciusban | 26
 Egyházunk hírei | 27
 Szolidaritási felhívás a szilágycsehi református templomtorony újjáépítéséért | 28
 Gyerekvilág | 29
 Rejtvény | 31

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Barabás Zsolt lelkész (Várfalva), **Buzogány-Csoma István** lelkész (Szentivánlaborfalva), **Jobbágy Mária Júlia** segédlelkész (Kolozsvár), **dr. Kálnoki Kis Tamás** ny. főlevéltáros (Budapest), **Nagy László** ny. lelkész (Marosvásárhely), **Orbán Emese** gondnok (Budapest), **Pájer György** programfelelős (Gondviselés Segélyszervezet), **Szilágyi Szilamér** lelkész (Sepsiszentkirály)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvár
 Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)
 Megbízott főszerkesztő: **Koppándi Júlia**
 Megbízott szerkesztő: **dr. Berki Tímea**
 Szerkesztőbizottság: **dr. Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Dimény Csilla Júlia** (Nők világa), **Farkas Izolda** (Gyerekvilág), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Hadnagy Éva** (Riport), **Hincs Anita Blanka** (Gyerekvilág, grafika), **dr. Koncz Attila** (Kultúra), **Mátéfi Tímea** (Lelki élet), **Mészáros Tímea** (Egyházi hírek), **Mikó Ferenc**

(Bibliamagyarázat), **Moldován-Szeredai Noémi** (Hagyományaink), **dr. Pál János** (Egyháztörténet), **Pap Zoltán** (fotó), **Rácz Norbert Zsolt** lelkész (Kolozsvár), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Székely Andrea** (Szeretetszolgálat), **Széles László** (Ifjúsági oldal)
 Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
 Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9
 Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org
 Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0740 937 116.
 A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap 10-e.
 ISSN 1220-8418

Támogatók:

Kedves Olvasó!

Márciust írunk, tavaszeltöt és most tesszük közhírré azt, amit egyházunk januárban, Tordán elhatározott: 2026-ban a küldetés témaköréhez kapcsolódóan Balázs Ferenc-émlékévet hirdet az alig 36 évet élt lelkész, író, költő, közösségszervező, falu- és vidékfejlesztő születésének 125. évfordulója alkalmából.

Az évforduló apropója az emlékidézésen túl elsősorban a jelenvalóvá tétel, az emlékezetben tartás, a felejtés elleni tudatos szembeszegülés. Ez az év abban segít, hogy tekintsünk végig életpályáján, és ismerjük fel, mennyire sajátunk is az a sok kérdés, ami őt foglalkoztatta: a széthulló közösségünk alulról történő újjászervezése, a falu önálló társadalmi és gazdasági életének építésével szemben, a népfőiskola, az egyetemen, a fiatalokkal végzett munka, a gyermekközpontú oktatás és a társadalmi érzékenység az elsivárosodó, elmagányosodó világunkban. Legyünk méltó utódai Balázs Ferencnek, vegyük kézbe könyveit. Barangoljunk vele Angliától Amerikán át Japán, Kína és India közösségeibe a *Bejárom a kerek világot* oldalain. Képzeltben éljünk mellette *A rög alatt* olvasva, vagy feledkezzünk bele a *Zöld árvíz* című regényébe. Mesefolyama, meséi és versei is abból a kíváncsiságból fakadtak, amely tehetségét játékba hozta, és a szavak erejével igyekezett jelentést adni érzéseinek. Ezek ismeretében kapcsolódjunk be tudatosabban az emlékének eseményébe, amelyekről itt is majd hírt adunk.

Farsangfarkán, nagyböjt idején köszönt ránk március, amely ismét arra ösztönöz, hogy az egyre kiüresedő ünnepben találjuk meg azt a szabadságmorzsát, amely lelkesítő lehet, mint ahogy az volt, bármilyen kényszerítő körülmény közepette. Kapjunk erőre az ébredő természettel, kedvességünkkel örvendeztessük meg nőtársainkat, öltöztessük imáinkkal ünneplőbe lelkünk és képzeletben vonuljunk együtt a virágvasárnapi menetel – mindehhez biztos kapaszkodót kínál az *Unitárius Közlöny!*

| BERKI TÍMEA

De aki a szabadság tökéletes törvényébe tekint bele, és megmarad mellette [...]: azt boldoggá teszi cselekedete.

(1Pét 1,25)

Tavaszcélzás

BARABÁS ZSOLT

*Visz a remény,
a fény és a vilá-
gosság felé.*

Mert íme, a tél elmúlt, az eső elment, elvonult. Megjelentek a virágok a földön, eljött az éneklés ideje, gerliceszó hallatszik földünkön. (Én 2,11–12)

Ez a legismertebb bibliai kép a tavaszról, amely a megújulást és a szeretet ébredését hirdeti. Ám, kedves Olvasó, amikor ezeket a sorokat olvasod, az is meglehet, hogy mosolyogsz, mert a körülötted lévő természetben nem az idézett bibliai versben leírtakat tapasztalod meg, hiszen lehet, hogy éppen bokáig érő hó és -10 Celsius-fok van Csíksomlyón vagy a Zsil-völgyében.

A téli sportok szerelmeseként valahányszor síelni megyünk, lelkem megfürdik és nyugalmat talál a fehéren csillogó, hófödte erdélyi tájak szépségében és végtelenségében, a hegyekre telepedett isteni nyugalomban és békességben elmerülve. Ezen a télen a gondviselő azt is megadta számunkra, hogy a több napig tartó havas utcákon újra gyermekként éljük át a szánkózás önfeledt örömeit és boldogságát. Megadott számunkra a tél és a hideg, hogy ne csak a természetet pihentesse, hanem az embereket is kicsit lelassítsa és megnyugvásra intse a csendes téli estéken.

De aztán február lejártával minden éledezni, ébredni kezd, és várom a tavaszt, hogy az Énekek énekével mondhassam, „mert íme, a tél elmúlt..., megjelentek a virágok a földön, eljött az éneklés ideje, gerliceszó hallatszik”, s mint hobbiméhész kaptárt bonthassak, a kaptárból kiá-

radó viasz és propolisz illata betöltse a levegőt, a méhek zümmögése pedig andalító zeneként, dallamként megérintse a lelkemet és nyugalmat árásson. Minden évben eldöntjük, hogy a következő évben kevesebbet kertészkedünk, de a téli fagyos, zimankós napok után alig várjuk már a tavaszt, a márciust, hogy a kertet előkészítsük a veteményezéshez, s az első meleg napon legalább a salátamagot, dughagymát elültessük. Azt hiszem elemi életösztönök ezek bennünk. Isteni elemi erő az, mely tavasz közeledtével mint az alvó mag, felébred téli álmából. Élni akaró erő, amely visz a remény, a fény és a világosság felé, amely mozgat, serkent, gondolkodásra készítet, reménnyel táplál. Újra és újra ráébreszt arra, hogy mindenható az Úristen, ő rendez és igazgat mindent a legjobb célok szerint, és ha valami nem úgy történik az életünkben, ahogyan mi elképzeljük, az csak azért van, hogy megtanuljunk helyesen értelmezni és értékelni a jeleket, hogy a mindennapi életünk történései és tapasztalatai által mi a jó Isten üzenete és tanítása számunkra. Megtanít elfogadni, hogy sokszor annak ellenére, hogy úgy érezzük, a legjobb tudásunk és szándékunk szerint járunk el és jó célt szolgálunk, mégis van, ami nem rajtunk múlik, és van, amikor türelmesen kell várni a tavaszt, mert az mindig eljön. Megtanít újra a startvonalhoz állni, újrakezdeni, újragondolni, újraértékelni kapcsolatainkat és viszonyunkat emberrel, egyházzal és Istennel.

Azt kívánom, hogy ez az idei tavasz is a reggeli napsugárral, a rügyek és virágok bomlásával, a gerlice énekével hozza el a mi életünk, a mi lelkünk számára a felébredést, a felfrissülést, az újrakezdést, adjon számunkra új lendületet és rendíthetetlen hitet abban, hogy a mindenható gondot visel reánk, velünk van és megadja nap mint nap azt a lehetőséget számunkra, hogy békességben, szeretetben vigyük véghez dolgainkat, ha az általa megmutatott és felkínált keskeny utat válasszuk. Mert csak ez az út van kikövezve azokkal az emberi és isteni értékekkel, amelyen lépkedve méltó és szép életet élhetünk az ő általa megteremtett csodálatos világban.

Március 15. emlékezete a kommunista diktatúra idején

NAGY LÁSZLÓ

*Nem volt
ünnepi
versmondás,
nem voltak
huszárdalok.*

A második világháború után Romániában berendezkedő kommunista hatalom magyarországi politikáját kezdetben a viszonylagos engedékenységgel jellemezte: gazdasági, kulturális és oktatási intézményeink különösebb akadályok nélkül működtek. Az ötvenes években azonban jelentős változás következett be, és a kommunista pártvezetés megkezdte először a magyar politikai érdekképviselőket, majd a kulturális és oktatási intézményeknek a felszámolását vagy beolvasztását a megfelelő román intézményrendszerbe. Nicolae Ceaușescu hatalomátvételével a romániai magyar közösséggel szembeni diszkriminatív és asszimilációs politika tetőzött. Arra kértük Nagy László nyugalmazott lelkészt, idézze fel, hogy a nemzetiségi jogokat durván megsértő politikai rendszerben hogyan volt jelen életében március 15-e, amelynek megünneplését nemzeti jellege miatt mondhatni a kezdetektől tiltotta és üldözte a kommunista államhatalom.

Szeretünk ünnepelni, vagy pontosabban fogalmazva szeretünk ünnepre készülni, ünnepet várni. De az ünnep hamar elillan, s már a következő ünnep várása lebeg szemünk előtt. Meggyőződésem, hogy egyik legtisztább és legtiszteltebb polgári, világi ünnepünk március 15-e.

Legendák veszik körül, ismert személyiségek, versek, dalok sokasága fűződik hozzá, amelyet

szeretünk külső pompával is feldíszíteni és megélni. Ki ne lelkesedne egy ismert Petőfi-versen, egy Kossuth-nótán vagy hagyományőrző huszárok, kokárdát viselő fiatalok láttán.

Ez ünnepben benne van a mindenkori szabadságvágy, amely forradalmaknak, változásoknak kirobbantója volt. Mi is a szabadság? Cicero szerint: *Quid est enim libertas? Potestas vivendi, ut velis.* Azaz: *Mi a szabadság? Hatalom arra, hogy úgy élj, ahogyan szeretnél.* És ez az érzés nemcsak a múlt, hanem a ma emberét is vezérli.

Azon gondolkozom, és megkérdeztem nagyon sok nálam idősebb, vagy velem egykorú embert, hogy szerinte hogyan élt a március 15-e, a forradalom és szabadságharc az erdélyi székely-magyar népünk emlékezetében, és 1989 előtt felidéztek-e e dicsőséges nap emlékét, volt-e ünnepi érzés akár csak a családban is?

A legtöbb nemleges válasz mellett olyan is volt, aki elmondta, hogy Marosvásárhely egyik, egykori legismertebb üzemében, a börgyárban volt egy olyan részleg, ahol a részlegvezető mérnök minden nemzeti ünnep alkalmával elmondta, hogy „Fiúk, ne felejtsetek el, hogy ma... ünnepe van!” Talán jól ismerte munkatársait, megbízott bennük, és ezért említette.

Egy másik vallomástevő elmondta, hogy 1980-ban érettségi után helyettesítőként dolgozott az egyik falusi iskolában: megtanította a *Székelyhimnusz*t és a Kossuth-nótákból is egy párat, melyeket a nagyapjától tanult. Amikor az 1980-as években a Securitate „érdeklődött” élete és barátai felől, akkor az ellene felsorakoztatott vádakban benne volt az is, hogy milyen énekeket tanított. A legtöbben ezt mondták: „Jaj, dehogy, hát akkor nem lehetett...” Ezt mondhatom én is, aki próbálok visszaemlékezni gyermek-, ifjú- és felnőttkoromra 1990-ig. Hogyan élt bennem ez a nap, mert ünnepről nem beszélhetünk, csak belső jóérzésről, ami megfogalmazódhatott az érett és történelmet ismerő magyar emberben.

tam, amikor megjelent (1982) Ion Lăncrănjan *Cuvânt despre Transilvania (Beszéd Erdélyről)* című magyarellenes propagandakönyve, amire Száraz György író azonnal válaszolt (1982) egy eszében. Ha ezt valakinél megtalálták...

Nagy soká eljött az a Cicero szerinti idő, hogy úgy éljünk, ahogy szeretnénk. Akkor így is hittük. Azt gondoltuk, hogy ezután bárhol magyarul beszélhetünk, ünnepelhetünk, énekelhetjük gondtalanul himnuszainkat, amikért 1990 előtt súlyos bírságokat szabtak ki, hogy gyermekeink óvodától egyetemig magyarul tanulhatnak, a templomban bármiről szabadon beszélhetünk, megvallhatjuk magyarságunkat, megváltozik a magyar-román kapcsolat... Hamar csalódnunk kellett, mert 1989 decemberéhez nagyon közel bekövetkezett 1990 kijózanító fekete márciusa! Egyelőre nincs megbékélés! Sokan úgy látják, hogy a zavarosban halászni ezután is eredményes, politikai pályafutást az elvakult nacionalizmussal lehet elérni, és mindig győzelmes jelszó lesz a „magyar veszély”, a „veszélyben Erdély” lobogtatása.

Az 1990-es év és az első március 15-e Szőkefalván ért. Egy vallomásomban már leírtam, hogy hogyan is éltük meg ezt a napot abban a közösségben, amelyben nem volt „kicsi Magyarország” négy éve, ahol voltak olyan személyek, akik soha nem jártak Magyarországra, s akik soha nem láttak „testközelben”, és nem fogtak kezükben magyar zászlót.

Amikor március 15-én a szószékre kitettem a Vámosgálfalván évtizedekig egy család által őrzött, féltett kincset, a magyar zászlót, amelynek rejtegetése nem kevés veszélyt jelentett a családnak, akkor percekig néma csend honolt a templomban.

Kevés ilyen percet éltem át életemben! Öröm, szabadság, remény, jövő, hűség... Visszafojtott és eltitkolt érzések sokasága szabadult fel. Ünnepe volt!

Marosvásárhelyen két évtizedig valóban ünnep volt március 15-e. Több ezren gyűltek össze a Székely vértanúk emlékművénel. Lányaink, fiaink büszkén öltöztek népviseletbe, zengtek a Kossuth-nóták, ropták táncainkat a színpadokon, a megemlékező helyeken, szárnyaltak a régen megtiltott versek. Aztán a magyar politikai pártok két helyen, külön kezdtek ünnepelni, lassan a többes ünnepelőserg elmaradt, ott-hon nézik a tévében a megemlékezéseket, közben főznek, takarítanak... Pedig nincs annál fel-emelőbb, amikor a közös ünnepi érzés megsimogatja a kokárda alatt szívünket.

Hajlamosak vagyunk felejteni, természetesnek venni a jelen történéseit, lehetőségeit. Pedig emlékezni kell, szükséges. Akár azért, hogy a történelem szörnyű történéseit ne ismételjük meg, akár azért, hogy lássuk azt, hogy a békében, szabadságban, jólétben élő ember alkothat, élhetőbb világot teremthet magának, szereteteinek, jövőnek. Ez nagy felelősség.

Március 15-e nemzeti ünnepünk. Alázattal emlékezünk a sorsformáló elődökre!

Kokárda 1848-ból

Vigyázzunk régi családi fotográfiáinkra: árucikk lett dédanyám fényképe az interneten

Dédanyám, Vaska Ilona (Sepsiszentkirály, 1850 – Felsőrákos, 1929) és Vaska Béla (Sepsiszentkirály, 1858 – Kökös, 1918) sepsiszentkirályi, majd kökösi unitárius lelkész, testvérek voltak. Szüleik, Vaska István és Vida Mária Sepsiszentkirályon éltek. A Vaska család kálnoki volt. A Kis/Kiss/Küs viszont eredendően sepsiszentkirályi család, így érthető, hogy a két település a rokon(ság)i kapcsolatok révén kötődött egymáshoz. Dédanyám élete „utolsó kevés idejét” Székely Mózesné, Kiss Vilma és Tamás Ignácné, Kiss Ilona leányai gondoskodása, segítő ápolása mellett Felsőrákoson töltötte el. Ott halt meg 1929-ben. Egyelőre nem tudni, hogy az év melyik hónapjának, melyik napján. Ezt nem jegyezte fel az emlékezet, ill. utoljára született gyermeke, fia, Kiss Károly igazgató tanító sem – műfajából következően szubjektív – emlékiratában, mely Budapesten jelent meg 2019-ben *Ha meghalok, csillag leszek... Kiss Károly kántortanító emlékirata (1889–1975)* címmel. Dédapám, Kis Tamás mellé temették el Ilonc dédit Vargyason. Síremlékük máig áll a Daniel-kripta tőszomszédságában, a község sírkertjében.

Az alábbiak miatt fontos tudni, hogy Vaska Ilona arcvonásait jól ismertem, ismerem. Nem mint-ha találkoztam volna vele valaha – hiszen halála után tizenöt évvel születtem –, hanem fényképről. Apám őrizte meg és örökítette rám szeretett vargyasi nagyszülei fényképeit, fiatalkoriakat és későbbieket egyaránt. Utóbbiak egyik változata lett jelen írásom ihletője.

Történt ugyanis néhány évvel ezelőtt, hogy egy napon az interneten böngészve, dédanyám képe nézett vissza rám a képernyőről. Megdöbbenem. Nem voltak kétségeim, hogy őt látom, már csak azért sem, mert a képre rá volt írva a neve: özv. Kiss Tamásné. A kép alján pedig a Magyar Királyi Államvasutak száraz bélyegzőjének nyomai segítettek annak megállapítását, hogy milyen célból készült: a vasúti utazási kedvezményre jogosító (félárú) igazolványba – Lőrincz István fényképészeti műtermében, Gyergyószentmiklóson, a Csiki utcában, 1920 előtt. Jól

látszik, hogy a szegecselt fényképet kitépték az egykori igazolványból és elő- és hátlapjára ráírták ábrázoltjának, tulajdonosának nevét, más-más kéztől származó írással.

Kiss Tamásné Vaska Ilona kilenc gyermeknek adott életet, közülük hét érte meg a felnőttkort. Két fiú jogi egyetemet végzett, egy fiú és egy leány tanítóképzőben szerzett kántor-tanítói oklevelet, és nyugdíjaskorukig tanítottak, egy fiú pedig érettségi után (kör)jegyzői képesítést szerzett. A leányok valamennyien férjhez mentek. Ilonc dédiről fia, Kiss Károly emlékezett meg a fentebb idézett emlékiratában. Ebben írt arról, hogy édesanyja, Vaska Ilona, hogyan emlékezett iskoláskorára: „Bizony nem sokat tanultunk: egy kis számtant, írás-olvasást, és főleg hittant.” Az unitárius egyház által fenntartott sepsiszentkirályi iskolában akkoriban Vida József és Kovács Ferenc tanították a gyermekeket. Volt református iskola is, de 1871-től Községi Elemi Népiskolaként működött tovább, mindkét protestáns felekezet egyetértésével. Az 1890-es években Vaska Béla unitárius lelkész töltötte be az iskolaszék elnöki tisztségét.

Vaska Ilona és Kiss Tamás (helyesen: Kis Tamás) 1869. április 28-án kötöttek házasságot Sepsiszentkirályon, és 1888. október 10-én költöztek át Újszékelyről Vargyasra. Kiss Tamásné 1909-ben megözvegyült. 1920 előtt és majdnem egészen élete végéig Vargyason élt.

Arra az emlékiró fiú, Károly már nem emlékezett, hogy édesanyja 1910. január 1-jén alapítványt hozott létre, mely szerint: „szeretett, jó férjem néhai Kiss Tamás nevében, az ő végakaratára alapján az általa a vargyasi népiskolának hagyott 187 Korona 74 fill[ér], azaz Egyszáznyolcvanhét Korona 74 fillér alapítványra nézve az alábbiakban teszem meg a rendelkezést: 1., Az alap címe: »Kiss Tamás alap«. E néven külön kezelendő.” Az alapítványtevő célja az volt, hogy a szerény tőke majdani kamatjaiból a szegényebb sorsú vagy árva gyerekek részére biztosítson ingyen tankönyve(ke)t. Az alapítvány kezelését és gondozását az özvegy az iskola gondnokságára bízta. Özv. Kiss Tamásné Vaska Ilona az alapítólevélben megfogalmazottak szerint kijelentette: „néhai, kedves férjem ezt a szerény alapítványt az iskola iránti szeretetéből, azon céllal és nemes szándékkal tette, hogy halála után is végtelen időnkig legyen valami kis

része az iskola és a népnevelés szolgálatában, amint hogy egész munkás életét is legnagyobb részben a népnevelésre szentelte.” A levelet hozzáértő fogalmazta meg, de annak tartalmával dédanyám teljes egészében egyetértett és saját kezével aláírta.

Arra sem emlékezett egészen pontosan az emlékiró, hogy édesanyja hol lakott. Nagyrészt nyilvánvalóan folyamatosan abban a tanítói szolgálati lakásban élt, amelyet Károly fia örökölt meg édesapja tanítóságának folytatójaként. Így velük együtt élte napjainak nagy részét Vargyason. De 1913 márciusát követően, élete vége felé már nem a fiánál, fia családjával egy fedél alatt, hanem külön. Bérelt – vagy béreltek számára – egy szobát a faluban, mert házat, azt biztosan nem. Ennek következtében az unokákban gyarapodó nagymama „hagyatéka”, azaz férje és saját személyes dolgai, okmányai, fényképek és más iratok halála után Felsőrákoson, vagy ami valószínűbb, Vargyason marad(hat)tak. Apám emlékezete szerint: „Nagyon szerette valamennyi unokáját és örült, ha valamelyik nála aludt. Én szerettem nála aludni. Gondosan, jó melegen

ágyazott az unokáinak. Lefekvés előtt megitatott velem egy pohár friss bivalytejet. Éjjel sokszor felkelt és nézte, hogy hogyan alszunk. Vagy gyönyörködött bennünk? ... Vargyasi nagymama (Vaska Ilona) kedves, jóarcú, jószívű öregasszony volt” – olvashatjuk dr. Kálnoki Kis Géza *Életem. Első könyv* c. visszaemlékezésében.

A szóban forgó igazolványképet – ha jól emlékszem – egy aukciókat is szervező antikvárium 300 forint kikiáltási áron kínálta megvételre. Nem volt drága, jóllehet aukción a kép ára ennél jóval magasabbra kúszhatott volna fel. Ennek csak az mondott ellent, hogy ugyan kinek kell-(het)ett egy idegen, az élet által megviselt vénasszony kopottas igazolványképe, még ha a nevét saját kezűleg is írta rá a fotográfiára. A hátlapi feljegyzések közül a teljes név (és előző, leánykori név) nagy valószínűséggel tulajdonosától, vagy a fényképész(et)től, illetőleg az igazolványt kibocsátó MÁV-tól származott.

Özv. Kiss Tamásné Vaska Ilona igazolványképéről kis odafigyeléssel az alábbiak olvashatók le. Dédanyám a felvétel készítésekor már hatvan

Vaska Béla unitárius lelkész (Forrás: családi archívum)

Kiss Tamásné Vaska Ilona (Forrás: családi archívum)

éven felüli lehetett. Megfáradt, megviselt arca, lesimított ősz haja (ebből következően hátul kontyba fogva) és ruházata (fekete, magas, zárt nyakú, a nyaktól induló lazán rakott mellrész kialakításával dekorált ünneplő) nem népviselet. Polgári öltözet. Némi túlzással viktoriánus kori, szemérmesen illendő női ruhaviselet. Ő maga és/vagy ügyes kezű leányai, Vilma és Ilona varr(hat)ták ruházatukat, mert azt tudjuk, hogy a varrógépet reggeltől késő estig szorgalmasan hajtották, és munka közben népdalokat énekeltek. Mint kedvezményes MÁV-igazolványra jogosult állami alkalmazott vagy annak felesége (esetünkben állami iskolai tanító felesége, özvegye) volt az ábrázolt. Szerencsés véletlen, hogy birtokomban van két másik, feltehetőleg ugyancsak Lőrincz István fényképészeti műtermében készült, laborált kép is, amelyekkel ez összehasonlítható. Az egyik ezek közül nagycsaládi fotó, a felvétel Vargyason készült, nem Gyergyószentmiklóson.

Kiss Tamásné Vaska Ilona (Forrás: családi archívum)

Igazán fontos mindezek után annak vizsgálata lenne, hogy miként, hogyan kerülhetett ez a személyes dokumentum egy évszázaddal később kereskedelmi forgalomba. Vajon ki lehetett az, aki szemrebbenés nélkül áruba bocsátotta ezt a

képet? Sajnos ma már nincs esély ennek kiderítésére. Annyiféle kiindulási pont, megközelítési variáció lehetséges, hogy próbálkozni sem érdemes.

Kolozsváron töltött éveim alatt megfordultam a vágóhíd mögötti ószeren, a város legendás bolhapiacán. Itt láttam először ismeretlenekről készült fényképeket kiterítve „ponyván”. Budapesten ilyen egykor a Teleki téren, az „Ecserin”, az Ecseri úti zsidóvásár helyszínén, majd az ecseri piacon, a XIX. kerületi Nagykőrösi úton, a Tangón volt. A guberálók, lomizók, kukázók édenkertje volt mindahány, és az ma is az utóbbi. A turkálás, mint tudjuk, szenvedély. Az antikváriumok, papírrégiség-kereskedések rendeltetésszerűen árulják a dobozokba ömlesztett fényképeket, és turkálni bennük, közöttük bátran, szabadon lehet.

De mégis, vajon ki vesz meg ilyen fényképeket, és mit kezd vele? Bár ahogy a szólás tartja: vak tyúk is talál szemet.

Az ilyenfajta okmányok (iskolai bizonyítvány, vasúti igazolvány), holmik (ruhanemű, tárgy, ima- és énekeskönyv), porosodó kacatok egy idő után az utódok vállát teherként nyomják, fiókjait terhelik, s jó esetben (tisztetet a kivételnek) mint fölöslegesek, hasznavehetetlenek a ládafiába, pincébe, padlásra kerülnek. Így képzelhető csak el, hogy az utódok megfélemedtek róluk, amikor a településről elköltöztek. Ez különösen azokban az esetekben fordul(hat)ot elő, amikor az értéket nem képviselő „hagyaték” valamiért feledésbe merült, gazdátlanul hátra maradt. Ha mégsem így történt, és a leszármazottak családi emlékként őrizték tovább azokat, közöttük az arcképes MÁV-igazolványt, az egyáltalán nem biztos, hogy a szóban forgó vizuális dokumentum egy-két generációval később ugyanazt az érzelmet keltette az utódokban, mint korábban. Hogy hová kerül? Ki veszi meg és miért? Ez egy fogs kérdés, és nincs jó válasz rá.

V. Sárffy Ignác tanár az 1880-as években Kolozsváron megjelent *Fényképészeti Lapok* c. legelső számában ezt írta: „A fénykép írás, mint tudjuk, nem egyéb, mint a fény felhasználásával a természet tárgyainak, emberek arcképének hű lemásolása.” Olyan forrás tehát, amelyen a fény által rögzített vizuális információk vallanak a korról, ugyanolyan hitelességgel (ha nem hitele-

sebben) mint az írott, vagy nyomtatott betűk, hiszen „a fénykép írás”.

Aki fényképeket őriz, jó, ha tudja, hogy családja (felmenői, kortársai) magánéletéből birtokol egy-egy pillanatot. A döntés felelőssége az övé, ha azt nem megfelelő módon osztja meg, hozza nyilvánosságra, bárhol és bármikor. Ha ilyen dokumentumok kisebb településeken kerülnek elő, megfontolandó, hogy a sorsukról miként dönt a megtaláló. Tájékozódik-e az egykori tulajdonos(ok) kiléte felől, például a lelőhely szomszédságától, a helyi lelkész(ek)nél, iskolánál, önkormányzatnál stb. Mert nagy a valószínűsége annak, hogy ők valamilyen ismerettel rendelkeznek a tárgyat, ábrázoltat illetően. Ha a kép a település táji, természeti, faluszerkezeti, építészeti (műemlék, jellegzetes lakóház stílus, gazdálkodási szervezet, -szerkezet) emlékeit örököltette meg, inkább tarthat számot közérdeklődésre a portrékhoz képest.

Létrehozhatók és léteznek is manapság az interneten díjmentesen elérhető, böngészhető digitális archívumok (pl. Fortepan, Gyergyói Digitális Archívum, Azopan), melyek elfogadnak ismert és ismeretlen fényképfelvételeket bárkitől, mert felismerték azok korjelző dokumentumértékét és azt is, hogy „látogatóik” segítséget nyújthatnak az ismeretlenek azonosításához.

Gyűjtenek képeket a levéltárak, könyvtárak, múzeumok is az előbbi megfontolások alapján, bár az említett közgyűjteményekbe ömlesztett képanyag nem kerülhet be, mert kötődnie kell valakihez (személy, család, közösség stb.), valamihez (település, intézmény stb.).

Vigyázzon tehát, kedves Olvasó, családi fotográfiáira, ha rendelkezik ilyenekkel. Annál is inkább, mert „a fényképek egyik tulajdonsága, hogy megszületésük idején azonnal megkezdődik öregedésük folyamata. Az egyiknél előbb, a másiknál később következik be a pusztulás, hiszen az élőlényekhez hasonlóan ők sem tudják elkerülni mindannyiunk közös sorsát” – olvashatjuk a Budapesten megjelent, a *Fényképgyűjtemények állományvédelme. Múzeumi állományvédelmi programról* szóló kötetben. Különösen a XIX. században, de a XX. század első felében készült képek információi a felettébb értékesek. Jól gondolják meg tehát, hogy kire bízzák rá, örökítik át a még birtokukban lévőket.

Özv. Kiss Tamásné Vaska Ilona (Forrás: családi archívum)

Hogy hová kerül a kép, ki veszi meg és miért? Ez egy fogas kérdés, és nincs jó válasz rá.

Számtalan, családomat illető kép marad(hat) Erdélyben, egykor élt rokonaimnál.

Most leginkább az fáj, hogy feleségem kisiskolás, színes/színezett fényképe, amely apósom kolozsvári lakásának falát díszítette egykor, nem került hozzám.

A miért története még a fentiekénél is bonyolultabb: mert amíg élt, hiába kértem tőle, nem adta nekem (Az eredetijét megkaptad, elégedj meg vele – mondta. A kép nekem kell – utasította el kérésemet.), majd egyszer csak meghalt. Váratlanul. Otthona – a képpel együtt – idegenek kezébe került. Mindez a múlt században, illetve a századfordulón történt. Itt tartunk. Miközben én még mindig reménykedem abban, hogy egyszer megkapom, visszacapom a minket illető, a pionír nyakkendőjét rágó kicsi leányt – Nagy Editet – ábrázoló képet.

| KÁLNOKI KIS TAMÁS

Balázs Ferenc, a reneszánsz ember – emléknapi a Bartók Béla Unitárius Egyházközségben

2025-ben, egy augusztusi reggelen gyülekeztünk megpihenhetett a mézskői templom hívős falai között. Mosoly fogadott. A pillanat szépsége elragadó volt: érzékeinkre egyszerre hatott a nyitott ajtón beömlő rózsairat, a szószékig kúszó fénynyaláb és a belső tér gyönyörűsége.

Balázs Ferenc öröksége és emléke ott elevenedett meg Bálint Róbert lelkész úr szavai által. Zárszóként megszólaltak az ősi orgonasípok, felcsendült az egykori lelkész kedvenc éneke:

„Üdv néked, fénylő, tiszta nap,
Lövelld lelkembe sugarad,
S emelj, szívem, egészen az övé:
Isten felé, Isten felé!”

Ez a bennünk élő szép élmény inspirálta a 2026. január 18-án megtartott Balázs Ferenc-emléknapot. A magyar kultúra napjára szervezett gyülekezeti megemlékezésünk Léta Sándor lelkész igehirdetése nyitotta. Beszédében hangsúlyt kapott a meggyújtott fény megtartóerejének szimbóluma és Balázs Ferenc gondolatainak kortalansága. A prédikációt követően gyülekezeti termünkben közösen megtekintettük a *Balázs Ferenc – a reneszánsz ember* című

dokumentumfilmet. A filmet bemutatta, valamint az azt követő beszélgetést vezette Elekes Botond, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének főgondnoka, aki a film tárrendezője, forgatókönyvírója és szerkesztője is egyben. Mesélt a forgatás során megélt tapasztalatairól és válaszolt a felmerült kérdésekre. Megtisztelő volt Kászoni Kövendi József egykori püspöki helynök jelenléte, aki Balázs Ferenc életének és munkásságának elkötelezett kutatója. Bemutatták továbbá a Balázs Ferenc életútjával foglalkozó bibliográfiát is.

Farsanghoz méltóan friss fánkkal és forró teával zártuk a napot.

Az esemény során derült ki számunkra, hogy a Magyar Unitárius Egyház a 2026-os évet Balázs Ferenc-emlékévként nyilvánította.

Újra megtapasztalhattuk, hogy Isten a jó szándékainkat összekapcsolja.

| ORBÁN EMESE

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár
Bodor Piroska

telefonszám: 0740 634 723
e-mail: bodor.piroska@unitarius.org

Marosvásárhely
Pavelka Attila

telefonszám: 0723 515 921
e-mail: pavelka.attila@unitarius.org

Sepsiszentgyörgy
Buzogány-Csoma Csilla

telefonszám: 0742 512 574
e-mail: buzoganycsoma.csilla@unitarius.org

Székelyudvarhely
Sipos Mónika Rebeka

telefonszám: 0757 345 367
e-mail: sipos.monika@unitarius.org

A legnagyobb székelyre emlékeztek

HADNAGY ÉVA

Hogyan lehet egy életet úgy élni, hogy annak súlya maradjon?

1829. február 3-án született Székelylengyelfalván báró Orbán Balázs író, néprajzi gyűjtő, fotográfus és országgyűlési képviselő. Születése évfordulóján megemlékeztek róla. Székelyudvarhelyen a déli harangszót követően gyűlt össze az ünneplő közönség a polihisztor szobránál, ahol a város világi és egyházi előljárói, valamint az Orbán Balázsról elnevezett szervezetek és intézmények képviselői közösen emlékeztek. Az ünnepi alkalom a Hagyományörző Székely Huszárezred díszszemléjével kezdődött és ünnepi köszöntőkkel folytatódott.

Szakács-Paál István polgármester ünnepi gondolataiban kiemelte, hogy a polihisztor ránk hagyományozta a szülőföld és a nemzetünk iránti felelősség eszméjét, de a szolgálat erkölcsét is.

Simó Sándor, a Székelyudvarhelyi Belvárosi Unitárius Egyházközség lelkesze beszéde alapgondolatául a Mt 5,17–19 verseit választotta. Az ünnepi alkalmon a hegyi beszéd törvényéről osztotta meg gondolatait. A háborúk, a térségünket sújtó gazdasági válság már a közösségeinket is érinti. Meglátása szerint nagyon sokan szeretnék, hogy a vallás maradjon a templomok falán belül, de mégis az isteni igazság hiánycikk társadalmi-közösségi életünkben. – Orbán Balázs rendkívül szerette a népét. Bár báró rang-

gal rendelkezett, egyszerűen élt. Lakását Budapesten székely diákokkal osztotta meg. Vagyonát népére és egyházára hagyta. Törvényt alkotott, s aki azt áthágta, legyen éppen a kormánypárt, azt kritikával illette. A törvény betöltése pedig ma is azt jelenti, hogy nem vesszük el az életteret a sérültektől, nem vonjuk vissza a kedvezményeket, hanem lehetőséget biztosítunk fiataljainknak a munkára, a megélhetésre, a családalapításra – fogalmazott a lelkész.

Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével dr. Balogh Attila Márton, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusának konzulja is. Köszöntőjében elmondta: Orbán Balázs mérték mindannyiunk számára, annak mértéke, hogy hogyan lehet egy életet úgy élni, hogy annak súlya maradjon, és megmaradjon akkor is, amikor az egyén már nincs jelen.

A városközponti megemlékezést a székelyudvarhelyi Orbán Balázs Általános Iskola tanulóinak éneke és szavalata, valamint a Székely Dalegylet Férfikórusának dalai tették ünnepélyesebbé. A megemlékezés Szejkefürdőn folytatódott, ahol Orbán Balázs sírhelyénél helyeztek el koszorúkat, és foglalták közösen imádságba nevét.

Fotó: Székelyudvarhely Városa/Facebook

Könyvajánló

Miért nem most? – ezzel a provokatív mondattal indult útnak Péterfi Ágnes *Dekád – ahogy az idő átmos* című, decemberben kiadott első könyve, februárban pedig a könyvet a szerző jelenlétében mutathattuk be a kolozsvári gyülekezetben. De ne szaladjunk ennyire előre.

Nagyenyeden, a kétezres évek elején, talán az ODFIE szavaló- és népdaléneklő versenyén ismertük meg egymást. Akkor álltunk először ugyanazon a színpadon Ágival, utána aztán még rengeteg alkalommal keveredtünk egymás mellé különböző rendezvények színpadjain. Év-folyamtársak, kollégák és barátok lettünk, jegyzeteket, titkokat és életutakat osztottunk meg egymással az elmúlt tizenhat évben. De nem emiatt volt könnyű a könyvéhez kapcsolódni és vele beszélgetni.

Ágival mindig minden egyszerű volt, szavai öleltek, tekintete simogatott, hanglejtése nyugalmat árasztott, jelenléte erőt adott. Egyszerű mellette lenni, hívogató mellette megállni. Mindig szerettem hallgatni a beszédeit és olvasni az írásait. Sosem volt erőltetett, és sokszor nem is az ragadt magával, amit mondott, hanem ahogy mondta. A kiejtett és a leírt szavainak lelke van. Ági nemcsak egyszerűen mond vagy ír, hanem a lelkét mondja ki és írja bele minden egyes betűbe. A könyve is ilyen. Az a negyvenegy írás, amit a *Dekád – ahogy az idő átmos* című könyve tartalmaz, tele van lélekkel és étellel. Tíz mozgalmas, zsúfolt, megpróbáló és gyökeret adó év összesűrítve rövid történetekbe, amelyeket a mindennapok, a mellette élők és az általa megtapasztaltak ihlettek.

A könyvben van ima, ami láthatatlanul simogatja össze Isten és ember lelkét, friss lélegzetvételt a torockói levegőből, egy kankósbotnyi támasz, magányos fél(kesztyű) ölelése, gyermeki kíváncsisággal felfedezett messzi kontinens üzenete, játék kicsikkel, önfeledtség nagyokkal.

Van benne élet és minden, ami hozzá tartozik, mindeközben kirajzolódik előttünk egy lélek szárnyalása a maga félelmeivel, aggályaival, történeteivel, a maga egyszerű szépségével. Nem akar kitűnni, nem akar (ki)oktatni, nem kíván megmondani. Simogatni szeretne csupán,

diszkréten fényt vinni, jelen lenni néhány szó erejéig az olvasó életében azt remélve, hogy szavai megtalálják helyüket minden lélekben.

Az elmúlt tíz év, egy dekád, ami formálta és alakította a szerzőt, papírra került. Jó szerivel már régen, melyik mikor, a maga idejében, amikor kikíváncszolt, és várt. Várt egy fontosabb alkalmat, kerekébb évfordulót, alkalmasabb időt, de jókor, jó időben, jó ember tette fel a kérdést, hogy miért nem most?

Miért nem most kerüljenek egymás mellé az írássok? Miért nem a most alkalmas az idő? Talán mindig azt hisszük, hogy a majd, az egyszer csak, a valamikor talán alkalmasabb lesz, de a mostnál igazán sosem lesz megfelelő pillanat semmire. Őszintén hálás vagyok azért, hogy a felhívás nem szült Pató Pál-i halogatást, hanem kerek egészé formálta a fiók mélyére eltett írássokat. A tény, hogy az első nyomtatásból egy példány sem maradt Ági könyvéből, azt mutatja, hogy erre sokunknak szüksége volt.

Köszönöm az időt, amit a jó Isten kettőnknek adott, köszönöm a benne megélt történeteket, s hogy benne ő is és mi is alakíthattuk magunkat.

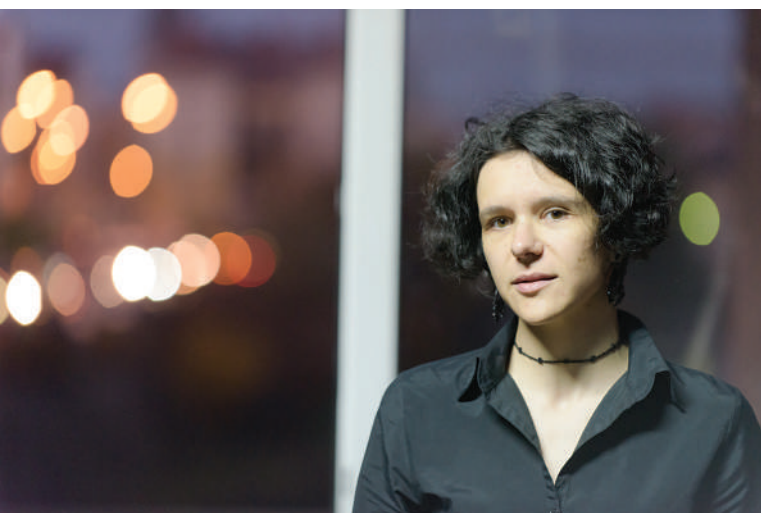
Olvassák e könyv írásait, és közben hagyják, hogy a szavak megtalálják a helyüket!

JOBBÁGY JÚLIA

„Színházabb a színháznál”

*Ezekkel a szavakkal foglalta össze tapasztalatait egy jelenlévő, akinek alkalma nyílt bekapcsolódni az *Eszik vagy isszák?* című önismereti színházpedagógiai programba Kolozsváron. A foglalkozást **Kocsis Tünde** vezette, aki 2019-ben vette át a projekt koordinálását a sétatéri színház munkatársaként. A marosvásárhelyi születésű szakember először néprajz szakon diplomázott, majd színházrendezői oklevelet szerzett. Még kolozsvári egyetemistaként ismerte meg a bibliodráma módszerét, és hamar kiképzést is nyert annak művelésére. A Puck Bábszínház irodalmi titkári állásából 2015-ben csábította át Deák Katalin dramaturg a színházba, ahol a kezdetektől együtt dolgoztak a pedagógiai program alkalmazásán. Kocsis Tündével Koncz Attila rovatvezető, a Mathias Corvinus Collegium kolozsvári képzési központjának kutatótanára beszélgetett.*

Edukatív színházi különórák – feloldva ezt jelententi az *Eszik vagy isszák?* cím. Honnan jött az ötlet?

A program nagyon prózai módon indult, a kolégánóm találkozott vele a budapesti Katona József Színház honlapján, és annyira megtetszett neki, hogy elhatározta, ezt Kolozsváron is meg kell csinálni. Embereket toborzott ehhez, köztük engem is, és elkezdtük. Attól a perctől éreztem, hogy ez az én utam, és ma már tényleg ott tart az *Eszik vagy isszák?*, hogy a megyében szinte minden iskolában ismerik, de távolabbról is érdeklődnek, hamarosan például Csíkszépvívről jön egy csapat, hogy részt vegyen a foglalkozásokon.

Közben azon is dolgozom, hogy minél jobban meg- és elismertessem a program értékeit szakmai körökben. Ezért egyrészt elkezdtem a doktori tanulmányokat, hogy tudományos alappal dolgozzam ki a módszer részleteit,

másrészt igyekszem eljutni minden erdélyi magyar szintársulathoz, hogy tudjanak róla, létezik ilyen. A színházi nevelés nálunk még gyerekcipőben jár, különösen az önismereti alapú. Az erdélyi társadalomban hiánypótló lenne, főleg az iskolákban, ahol tényleg rengeteg a tanulnivaló, ugyanakkor mindennaposak a konfliktusok, a legkülönbözőbb pusztító dinamikák, és szükség lenne a személyes magunkra figyelés lehetőségére – ennek próbálom én valamilyen formát adva teret és időt találni. Nagy öröm, hogy ha belépek egy iskola tanári szobájába, rögtön akad egy-két ember, aki magától mondja: jövünk! Ők már korábban részt vettek az osztályukkal, és tudják, milyen hasznos, izgalmas, változatos programról van szó, amely a kolozsvári színház bármelyik előadásához igényelhető. Számomra ez nagy eredmény, hogy a bizalom és a minőség élteti a projektet.

A gyakorlatban hányszor és hogyan találkozol a résztvevőkkel?

Ez egy háromlépcsős program, ami azt jelenti, hogy van egy felkészítő foglalkozás, majd következik maga az előadás, végül a feldolgozás. A felkészülés során olyan önismereti témákat szoktam választani, amelyek hangsúlyosan jelennek meg a darabban is. Ilyen például a féltékenység, a biztonság, a generációk közötti párbeszéd, az elvárások, a megfelelés kényszere. Ezek közül vagy az osztályfőnök választ, vagy a diákokkal közösen választanak egy olyat, amely őket közelről érinti. Ilyenkor persze egy picit már igyekszem ráhangolni őket az előadásra, tartalmi és formai elemeket egyaránt csepegtetek számukra, de úgy, hogy azért ne

lőjem le a poént. Ezalatt megismerem őket, hogy milyen az osztály, mekkora a bizalmi szint, mennyire éretten állnak a dolgokhoz.

Miután megnézik az előadást, újra az iskolában találkozunk. Tartunk egy feldolgozó órát, amely már a színdarab világát bontja ki jobban. A látott helyzetekről nemcsak beszélgetünk, hanem mindig van szerepjáték, dramatikus játék, amelybe ők spontán módon, kreatívan, improvizatívan belemennek, és utána tudatosan is megnézzük, hogy mi történt – miért azt a szerepet választották, miért úgy viszonyultak, illetve milyen kapcsolat van köztük és a figura között. De a lényeg, hogy mindenki csak magával összefüggésben fogalmaz meg dolgokat, nem a többiekről. Ennek komoly önfejlesztő hatása van, mert nem arról okoskodunk, hogy mit akart a szerző, illetve a rendező, vagy ha meg is beszéljük, nem az a lényeg, hogy filozofálgassunk, illetve másokat kritizáljunk, hanem mindenki magáról fogalmaz és oszt meg dolgokat, ami által a közösség is gazdagodik.

Hogyan kell elképzelnünk a feldolgozás folyamatát?

Hadd mondjak egy példát. A *Hegedűs a háztetőn* című előadást 2019-ben mutatták be, és nagyon sok foglalkozást vezettem hozzá kapcsol-

ódva. Volt páros szereptréning, amiben arra kértem a résztvevőket, hogy valamelyik szereplő helyébe lépve gondolják át, mit tudnak elfogadni, és mi az, amit már nem. Épp a pandémia utáni első csoportfoglalkozáson történt, hogy egy kis létszámú művészeti osztályban mindenki magának választott szerepet, és teljesen szabadon alakították, hogy mi történik. Ott volt köztük Tevje, a családtagjai, különböző szakmájú falubéliek, a rabbi, a rabbi fia, egy diák pedig Percsik szerepét választotta, aki nézetei miatt Szibériába kerül. A szerepjáték elkezdődött, mindenki szép csendesen élte az életét: a szabó varrt, a mészáros az állataival foglalkozott, Tevje a családjával tevékenykedett, a rabbi a zsinagógában imádkozott. S ebbe a nyugodt élettérbe jött vissza a Szibériából menekült Percsik. Megkínzottan, kimerülten, éhesen, szomjasan összeesett a falu piacán – és itt jött a számomra meglepő történes: a rabbin és egy másik férfin kívül senki sem ment oda, hogy megnézzék, mi baja, és segítsenek rajta. A rabbi is csupán kacagott egyet, hogy honnan került oda az a részeg, és elment. Percsik tehát ebben a játékban – a falusiak maximális közönye és zárkózottsága miatt – meghalt.

Hasonló csoportdinamika egy összeszokott és jól működő osztályközösség esetében elképzel-

hetetlen. De ezek a kilencedikes diákok, akiknek egy része újonnan került az osztályba, s akik művészetisként amúgy is hosszú órákat töltenek egyéni munkával, gyakorlással, akkor ráadásul hónapokon át egymástól elszigetelten, online tanultak. Emiatt tehát lényegében szétesett a közösség. Döbbenetes volt számomra a pandémia ilyen mértékű elidegenítő hatásával szembesülni, miközben a diákok ebből semmit sem érzékeltek, csak a maguk „szerepéi” dolgával foglalkoztak, még a „meghalónak” sem volt rossz az átélt tapasztalat, mert legalább egy kicsit kipihenhette magát, hisz békén hagyták.

Milyen azonnali haszna van a hasonló élményeknek?

Ezt lehet egyéni és közösségi szinten is értelmezni. Általában iskolai osztályokkal dolgozom, és esetükben gyakran tapasztaljuk, hogy vannak személyek, akik egyszerűen „eltűnnek” a közösségből, mert nincs hangjuk, nincs elég önbizalmuk. Ez a típusú foglalkozás egy szintre hozza az egész csapatot: akinek nincs hangja, az megszólal, akinek pedig nagyon nagy hangja van, annak meg kell tanulnia meghallgatni a másikat. Tehát a korábban rögzült szerepek felbomlanak arra a másfél órára.

Minél komolyabb témán dolgozunk, annál inkább kisebbek a csoportok, amelyekben beszélgettem őket saját élményeikről.

Amikor egy adott témát boncolgatunk, hogy miként tapasztalták meg azt a saját életükben, akkor annak a jó és a rossz oldalát egyaránt megvizsgáljuk. Tehát ha például a befolyásolás a téma, akkor olyan emlékeket idéztetek fel, amikor őt valamilyen rosszba vitték bele, vagy lehet, hogy épp ellenkezőleg, ő vett rá valakit, hogy butaságot csináljon. A következő körben ugyanakkor a jó irányba való befolyásolás is felmerül. Ezeket először kis csoportban osztják meg, viszont mindig jól összekeverem a társaságot, hogy szétszakadjanak a klikkek, és jobban megértsék egymást.

A legnagyobb baj az, hogy az iskolában a diákok nem tudják mélyebben megismerni a másikat. Sokszor a tanár is előítéletes, és hamar elkönyveli a gyerekeket egy-egy kategóriába. Ezért nagyon fontos, hogy az osztályfőnök ott legyen a programon, mert én ugyan látom, amit látok, de ő tudja aztán helyükre tenni a dolgokat, finomítani a diákokról kialakított képet. És ez szerintem legalább ugyanolyan fontos, mint az, hogy a fiatalok közötti viszonyok ne durvuljanak, ne fajúljanak el.

Harmincvalahány fős osztályban a hatalmas tananyaggal küzdve nem könnyű közel kerülni egy-egy gyermek lelkéhez. Számomra talán a legnagyobb sikerélmény az, amikor a nagyon-nagyon zárkózott, visszahúzódó, csodabogárnak elkönyvelt diákra hirtelen más szemmel néznek az osztálytársai. Vagy esetleg a legrosszabb diák olyan megrázó jelenetet mutat be, hogy azzal meglepi saját magát és társait is. Ilyenkor válik világossá, hogy nemcsak a lexikális tudás mérvadó, hanem sokkal komplexebbek ezek a „problémás” gyerekek is. Tényleg nagy szükség lenne még több ilyen alkalomra, mert mindennapos jelenség a bullying. Kamaszokat nevelek otthon, rajtuk is tapasztalom, mennyire küzdenek azokkal a szerepekkel, amelyekbe bekerültek, akarva-akaratlan.

Ezt a szemléletet és programot természetesen nem lehet erőltetni, nem is kell, de aki megízleli a varázsát, vagy egyáltalán az önismereti csoportok, a pszichodráma hatékonyságát, az biztos, hogy könnyebben megtalálja saját helyét a világban, jobban értékeli magát és másokat egyaránt. Már az nagy dolog, ha valaki – érzékelve a problémát – elmegy pszichológushoz, és belátja, hogy segítségre van szüksége. A fiatalabb generációk erre egyértelműen nyitottabbak, mint az idősebbek, de ezeknél a csoportos módszereknél nem is kell betegségtudat, elegendő, ha időt akar szánni arra, hogy önazonosabb legyen.

Miért fontos, hogy összhangban legyünk a bensőnkkel? Te hogyan éled meg ezt?

Aki önazonosan, hitelesen él, az Isten útján jár. Nekem pedig nagyon sokat jelentett és jelent mindmáig, hogy unitárius vagyok. Az ODFIE-s évek nagyon meghatározók voltak. Még a néprajzhoz is az egyletes dolgok vezettek el, mert jártuk az unitárius településeket, csináltuk a rendezvényeinket, megismertem, hogy mennyi vagány hely, mennyi vagány ember, milyen izgalmas dolgok vannak az unitárius közösségben.

Nagyon jó volt ugyanakkor, hogy cserkészként a katolikusokkal lehettem együtt, ifiként pedig a reformátusokhoz jártam, velük kosaraztunk, és mivel volt egy nagyon karizmatikus lelkészük Marosvásárhelyen Enyedi Csaba szemé-

lyében, az ő prédikációit is rendszeresen hallgattam.

Ezekből a tapasztalatokból, a különböző álláspontok ütköztetéséből értettem meg, hogy az unitárius „egyszerűség” néha nagyon is bonyolult, mert ugyanúgy meg kell tölteni tartalommal, hogy igazi hit és vallásosság legyen belőle; másrészt arra is ráébredtem, hogy miben más, miért más a mi hitünk, és tényleg elfogadjam, megszeressem azt, ami az enyém.

A mássággal való találkozásom tehát nem felszínes, hanem érdemi volt, de ez feltétele annak, hogy ne csábuljunk el könnyen, elhagyva a sajátunkat. Azt hiszem, az unitáriusok között nagy a veszélye annak, hogy nem erősítik meg időben a hitük alapjait, és akkor pont az egyszerűség lesz az, ami miatt könnyebb elszakadniuk tőle. Az ifjúsági egyesület nagyon sokat használ ebből a szempontból, általa a legjobb időszakban tapasztalhatják meg a fiatalok az unitárius vallás gazdagságát.

Télüzés – farsangtemetés Bölönben

*Amíg lesznek
fiatalok, akik
felveszik a
maszkot, addig
a farsang élni
fog.*

MOLDOVÁN-SZEREDAI NOÉMI

Ósrégi szokás a nagyböjt előtti farsangtemetés, mely a kereszténység előtti hitvilág továbbélését tükröző hagyomány. A tél elmúlásának, szimbolikus eltemetésének vidámsággal, álarcos felvonulással és tréfás jelenetekkel tűzdelt ünnepe.

Igazi faluünnep, amely az 1700-as évek közepétől él Bölönben. Erdővidék farsangtemetési szokásai sorát Bölön zárja, hagyományosan február utolsó szombatján. E hagyomány a háború után szünetelt, majd az 1970-es évek elején újraindult, megyei pártbizottsági engedéllyel, de a régi hagyomány változatlan folytatásaként. Bölön saját fúvószenekara, rezesbandája kísérté a menetet, és a szereplők sokáig csak és kizárólag férfiak, katonaviselt legények voltak.

Február utolsó szombatján fura és zajos menet készülődik Bölön központjában, a messziről is jött látogatók fejüket kapkodják, gyerekek bámméskodnak a feldíszített lovak és maskarások között. Lassan összeáll a menet, és a szószóló, a fő csendőr díszes vőfélypálcával köszönti a népet: elmondja az ősi rigmust, ismertetve a farsangtemetés résztvevőit és a szokás lényegét. Ő gyalog megy elől, nyomában a hat lovas pár: „a menyasszony-vőlegény, a székely pár, a piros-fehér-zöldbe öltözött magyar pár, mögöttük lovgol szerelmével a huszár, Rákóczi sem marad el, mert győztes a csatában, érkezik feleségével

nemzeti ruhában”. Ahány lovas pár, annyi csendőr, akik az elején a lovakat párban járatják, majd felügyelik a menetet és a biztonságot. A musztikás is lovon jár, majd a tíz cigány, fele férfi, fele női ruhában. A menetet a bábus zárja, aki az Ádám és Éva-bábut viszi. Zeneszóval mennek, népdalokat énekelve: Hideg szél fúj, édesanyám, Bölön kövel van kerítve, mégis kivisznek belőle, Utca, utca, sáros utca, nagybölöni utca.

Első megálló az unitárius papi lak kapuja-udvara, ahol a lelkész köszöntőt mond, megemlíti, hogy miért jó, hogy ezt a hagyományt éltetik. Köszönetet mond a hagyományt ápoló fiataloknak, beszél arról, hogy mit jelent az erdélyi magyarságnak a szokás, az ünnep, és Isten áldásával útnak engedti a menetet, hogy vigyék a hírt: „hogy temetjük a telet, üzzük el a gonoszt, hogy a földre szálljon az Isteni igazság”. Következő állomás a református egyházközség, ahol rövid igehirdetés után vonul a menet tovább a Tökés utca, Bodor utca, Alszeg felé, ahol megfordulnak, bemennek a Kicsi utcába. Ott térnek ki a főútvonalra, onnan Kisbölön, majd a polgármesteri hivatal, ahol szintén köszöntik őket, majd feltérnek a Tana utcába, a Felszegbe és

Fotók: Demeter Zoltán, 2025

mikor megfordulnak, visszafelé rátérnek a Hegy utcára, a Tőkés utcára s le a központba. Onnan a Díszkerthez mennek.

Vannak állomáshelyek is, például azoknál a családoknál, amelyek tagjai közül beöltöztek. Oda gyűl a szomszédság, és meghallgatják a fő csendőr farsangköszöntő beszédét, kínálgatás van hagyományos pánkóval, köményes, vagy szilva-, vagy vegyes gyümölcspálinkával, pohárba. Megkínálják az egész gyülekezetet, a farsangoló csapatot, a kísérő gyerekeket, a vendégeket, farsangnézőket is. Így mennek végig a falun reggel kilenctől délután négy-öt óráig, mindenhol tíz percet időzve. A cigányok gyűjtik a pénzt a farsang költségeire, a csendőrök minden házhoz bemennek és az esti bálra gyűjtenek. Ahol nem kapnak, a musztikás belovagol, és elvisz, amit ér: tyúkot, tojást.

Az utolsó állomás tehát a Díszkert. Ott égetik el a bábút. Régen úgy tartották, hogy ezzel kiűzték a gonoszt a faluból, a telet is elűzték, jöhet a tavasz és a jó termés. „Eredetileg a tél elűzésének és a természet újjászületésének szimbolikus rítusa, amely évszázadok alatt is megőrizte élő közösségi szerepét Bölön község életében.” A cigányok és a musztikás körbeveszik a tüzet, és a cigányok addig táncolnak a tűz körül, míg az elhamvad. A fő csendőr ezután, ha úgy gondolja, átadhatja a vőfélypálcát valakinek a beöltözöttek közül, az vezetheti majd a farsangot a következő évben, ezzel biztosítva azt, jövőre is megszervezzék az eseményt.

Így ér véget a nappali farsang, de nemsokára kezdődik az esti farsangi bál. A szervezés már december végén, január elején kezdődik. A legfontosabb szerepek a lovas párok, utána lehet

iratkozni cigányoknak, akik a költségekre gyűjtik a pénzt. Ők mind férfiak, de fele férfi-, fele női ruhába, rongyokba öltöznek, nadrágra és kabát-ra színes anyagból készített csíkokat varrnak, maszkot viselnek. A musztikás jelmeze kifordított bundakabát. A ló nyakába kukoricacsuhéból font koszorút, lyukas kalapot tesznek féloldalt, első két lábára nadrágot, farára szoknyát húznak, gumicsizmát kötnek rá. A bábús, aki Ádámot és Évát viszi körbe a farsangmenet végén, fejére harisnyát tesz, rossz ruhába öltözik. Az esemény előtt egy héttel, esténként a családok és barátok közösen készítik el a díszítést, a lovaknak krepp-papírból gyönyörű koszorúkat fonnak.

„Egy időben tiltott is volt, hogy a nő nem ülhetett lóra, nem vehetett részt a menetben. Például a mostani harangozó, Erzsike, mikor még leány volt, nagy lovas volt. Titokban néhányan megegyeztek, és szerepelt lepelben. Mozdulatairól, hangjáról ismerték fel, és utána kicsit felelősségre vonták, hogy miért szegte meg a szabályt” – elevenítette fel a régi emléket Kozma Albert helyi unitárius lelkész, a falu szülöttje.

„Fontos számunkra, hogy ne csak nézői legyünk a hagyománynak, hanem aktív résztvevői is, s amíg lesznek fiatalok, akik felveszik a maszkot és végig mennek a falun, addig a farsang élni fog Bölönben” – fogalmazott Akácsos Zsolt főszervező, a bölöni Hagymányok Háza Egyesület vezetője.

Vissza a fonóba!

Minden reggel ott motoszkál az ember fejében a kérdés, hogy ma mit vegyek fel? Á, ez az ing nem lesz jó, a másik nem tudom, hol van, ahhoz nem talál a nyakkendő.

Bizonyára emlékeznek még, hogy nemrég volt advent. Sepsiszentkirályon közösen ünnepelt a falu, istentiszteletük után a helyi színészek, énekesek adtak elő egy-egy rövidebb darabot előadásaikból. Így került Sepsiszentkirályra az *Iráni konferencia* előadásából egy részlet, amelynek igencsak köze van még ehhez az ünnephez is. De istentisztelet után volt gospel (afroamerikai vallásos ének) és jazz, ami hasonlóan nagy sikernek örvendett. Advent negyedik vasárnapjára maradt a Sepsiszentkirályi Népdalkör, utánuk következett Mihály Pál és felesége, István Ildikó, lányuk, Dorka, fiúk, Zsolt és a család jó barátja, komájuk, Kerecsi Csongor. Kíváncsian vártam, hogy mit adnak elő. Kalotaszegire tippelem, nagy műre, nehéz és szép muzsikára, amit ezek a kiváló zenészek könnyűszerrel eljátszanak, ha kell.

Egy olyan család állt a színpadon, akiknél sem a jó hang, sem a jó muzsika nem ritka, gyönyörű viseletben mindegyikőjük. Az a pár másodperc, amikor reggel az ember a szekrény előtt áll és az a pár másodperc, amikor az előadó kipillant a közönségbe, nálam még kitartott. Beféért, hogy átszaladjon a gondolataimon az is, hogy a zsúfolásig telt kultúrotthonban van-e még valaki, aki éppen most, éppen a kezdés előtti csendben arra gondol, amire én? Hogy láthatunk ebben a kis faluban a színpadon egy szép családot gyönyörű népviseletbe öltözve karácsonykor, egy olyan székely családot, ahol az édesanya népdalénekes, az édesapa hangszerkészítő, primás, és átadták ezt a tudást szeretett gyermekeiknek is. Ott álltak előttünk négyen, már alig volt egy másodperc, és kezdődött az előadás. Ez a másodperc alatt (még) a szüleimre, a családomra gondoltam. Azokra a pillanatokra, amikor menni kellett valahová. Arra, hogy keresgéljük a ruhadarabokat, hogy mit vegyünk fel az alkalomra; hogy anyukám még inget vagy nyakkendőt cseréltetett a család férfi tagjaival indulás előtt; hogy a húgom hajába beleakadt a fésű, és a haját aztán copfba kötöttük, mert nem maradt idő befonni. Arra gondoltam, hogy ha indulni kell, ha

már magasban a vonópálca, akkor így 37 év után nekem még nincs egy becsületes népviseletem. Ildikóék aznap se kellett reggel a szekrény előtt gondolkodjanak, toporogjanak és álldogáljanak. Mert aki ma még tudja és helyesen viseli a székely ruháját, az tudja, hogy még a hajba font piros pántlikának is jelentése van, kortól és családi állapottól függően. Hogy az apa mindig egy kicsit sötétebb mellényt visel, mint fia, még akkor is, ha mindketten kiváló zenészek.

Több gondolat nem fért bele. Ildikó köszöntötte az egybegyűlteket, és nekem már ettől kiszökött az első könnycsepp a szememből. Nem cifra kalotaszegit énekelt. Ránk nézett, a közönségre, voltak a sorokban kicsik, nagyok, felszegiek, alszegiek, fiatalok, idősek, sokszínű és díszes társaság, és Ildikó csak annyit mondott, hogy így karácsonyra készülve, repertoárjukon gondolkodva, a legegyszerűbb karácsonyi énekeket hozták el nekünk. Százhusz ember énekelte velük, hogy mennyből az angyal, eljött hozzátok, lássátok, és mi tényleg láttuk! Azóta tudom, hogy az angyalokat könnyes szemmel a legkönnyebb észrevenni.

Pont jó, hogy itt a farsang, ami nem a sírásnak, hanem éppen ellenkezőleg, a nevetésnek az ideje! Menjünk vissza a fonóba! Akkoriban falun, városban nem gondolkodtak sokat a szekrény előtt, hogy mit vegyenek fel, ha péntek délután kezdődött a fonó. A lányok sem, hogy leejtsék-e az orsót, ha pont az a legény áll melléjük. Ne gondolkodjunk mi se sokat, öltözzünk egyszerűen, hiszen a jó hangulat, a tánc és a muzsika a fontos. Ezzel várnak minket az énekesek és zenészek, akik biztosan elmesélik, elmondják és megmutatják, hogy is volt régen a fonóban!

| SZILÁGYI SZILAMÉR

Külső és belső terek

RÁCZ NORBERT ZSOLT

A béke, a közelség, az emberiség freskóit rendelném meg.

Nemrég Európa egyik legszebb városában jártam, hogy megtekintsem lélegzetelállító pompájának legalább pár szikráját. Szédületes időkapuk nyíltak előttem: a hit és fényűzés egyedi elegyei elevenedtek meg kőbe vésvé, falra festve, márványba mintázva. S miközben csodáltam ezeket a kincseket, kolozsvári templomunkra gondoltam, ahol szolgálnom adatott. A mi léptékeink szerint nagy, tágas, fényes, bizonyos (unitárius) szempontból akár fényűző is, mégis a látottakhoz képest visszafogottan puritán, egyszerű.

Protestáns eleink a 16. század elején megcsömöröltek azoktól a freskóktól, szobroktól, fényűző belsőktől, mert a protestantizmus alapja Isten igéjének a meghallása, az azt befogadó feszült figyelem fenntartása – semmi sem állhat Isten szava és az ember közé. A képek, a szobrok, a pompa pedig pont azt tette szerintük: elvette, magára vonzotta a hívő figyelmét, ami tarthatatlannak bizonyult. Továbbá ugyanilyen fontos lehetett az a hév, ahogy a késő középkori egyház a szentekhez fohászkozott, sokszor háttérbe szorítva az Istenhez való imádkozást. A szentek közelebbiek, emberiek voltak, akik mégis bebocsátást nyertek a Magasságos közélébe. A protestáns elme számára ez ismét blaszfémiának tűnhetett. Nekünk egy Atyánk van – vallották –, egyedül hozzá kell imádkozni, és kérni a segítségét, hogy mellénk álljon a bajban. A templombelsőben pompázó szentek magukra vonták egyfelől tehát a figyelmet, másfelől pedig a fohászt is. Harmadrészt pedig ezek

az alkotások pont azt a fényűző egyházat képviselték, amely megfeledezett eredeti küldetéséről, s gazdagabbnak akart látszani, mint a legáltalmasabb uralkodók. A művészek dicsvágya fontosabbá vált az alkotások révén, mint a hívő lélek egyszerű és őszinte istenkeresése.

Mindezek együtt – a figyelem elterelése, a szentekhez való fohászkozás, a festmények káprázatos gazdagsága dühvé keseredett, amely elpusztította a freskókat, elégette az oltárokat, összetörte az orgonákat és szobrokat tájainkon, és teret nyitott egy újfajta építészetnek. Egy csendes, visszahúzódo, csupán az arányok és formák által üzenő architektúrának, amely kelően puritán, Isten felé forduló és egyszerű. Olyan, mint a protestánsok lelke...

Ha egyszer templomot kellene építsek, talán megkockáztatnám, hogy legyenek a falakon festmények, de mégsem olyanok, mint a régiek. Az én templomomban csupa pozitív freskó lenne. Isten országának a megfestését kérném a művészekről. A béke, a közelség, az emberség freskóit rendelném meg. A remény szobraiét vésetném ki kőből, fából, márványból. Mennyezetén a szabadság madarai repülnének, és angyali kórusok mindenkori karácsonyi örömmüzenetet zengenének a belépőknek. Az én templomom falai magát a mennyországot jelenítenék meg, úgy, amint az a Földön megvalósul. Aki az én templomomba belépne, azt magával ragadná a derű és a tenni akarás, önmagától serkenne a lélekből az ajakra a zsoldár és néma prédikációként hirdetné Isten örök és szeretetteljes jelenlétét közöttünk. Az én templomom falain Édenből eredő folyamként folya körbe a jóság, és a betérő megmártóztatna ebben a keresztvízben. Az én templomom nem ismerné a bűnt és a rútat. Ezekből van elég a falakon kívül, idebenn csak nyugalom és harmónia uralkodna.

De amíg nem talállok festőt, ki nekem mindezt megfesse, sem templomot, amit én kellene megépítsek, maradok a puritán templomaink egyszerűségénél, hogy falaikra mint vetítővászonra, képzeletben ráfessek imáim vágyott új valóságát, Isten országát, amely imígyen hazatalál.

Szeretetszolgálat – odaajándékozott idő

A Gondviselés Segélyszervezet munkája elképzelhetetlen lenne önkéntesei nélkül. Ők azok, akik nap mint nap jelen vannak, csendben, következetesen, kitartóan, lelkesen. A hálát nem lehet egyetlen napra korlátozni – mégis fontosnak tartjuk, hogy évente legalább egyszer megálljunk, és ezt a napot kifejezetten rájuk szánjuk.

Az önkéntesnap számunkra nemcsak ünnep, hanem találkozás is: alkalom a tanulásra, az egymásra figyelésre, a feltöltődésre. Ilyenkor bemutatók, képzések, csapatépítő programok váltják egymást, és jut idő az ismerkedésre, a közös kikapcsolódásra is.

2026. január 31-én Vargyason került sor a VI. háromszéki önkéntesnapra, amelyen a szervezet munkatársai mellett 42 önkéntes vett részt. A napot Buzogány-Csoma István szívhez szóló áhítata nyitotta meg, amelynek teljes szövegét cikkünk melléklete tartalmazza.

A közel négy éve zajló háború kezdete óta a Magyar Unitárius Egyház és a Gondviselés Segélyszervezet összesen huszonhárom alkalommal juttatott el értékes segélyszállítmányt Kárpát-aljára és Dél-Ukrajnába.

A tizennegyedik kárpátaljai segélyszállítmányozásra 2026. február 6-án került sor – a háború rászorultjainak megsegítése céljából. A Kárpátaljai Református Egyház Diakóniai

Ezt követően Székely Andrea humánerőforrás-menedzser és a Gondviselés Segélyszervezet anyaservezetének elnökségi tagja tartott előadást a kommunikációról. A hangsúly nem csupán a verbális kommunikáció tartalmán volt, hanem azon is, ami mögötte rejlik: a szenvedélyen, értékeken, valamint a nonverbális jeleken, amelyek gyakran többet mesélnek minden kimondott mondatnál. Röviden arra is kitértünk, hogy miként kommunikálunk fényképeinken keresztül. Érték, tartalom és forma összhangja – ez adja az őszinte, autentikus és hatékony kommunikáció alapját.

A napot az önkéntesek közös csapatépítő tevékenysége zárta, amely új lendületet adott a közös munkához.

Hálásak vagyunk önkénteseinknek az egész éves kitartásért, soha nem lankadó lelkesedésükért és azért a csendes elköteleződésért, amelylyel nap mint nap mások mellé állnak.

| PÁJER GYÖRGY

Koordinációs Irodájának Gelénesen átadott szállítmány külső áramtárolókat, fejlámpákat, meleg ruházatot („polár” típusú mellényt, kabátot), zöldség- és húskonzerveket, más tartós élelmiszereket, vitaminokat, tisztálkodási szereket tartalmazott 47 452,44 lej (= 3 519 000 forint) összértékben.

| SZABÓ LÁSZLÓ

Imádság az önkéntesekért és a segítő szolgálatért

Amit e legkisebb testvéreim közül egyel is tettetek, velem tettétek. (Mt 25,40)

Kedves önkéntesek!

Amikor az önkéntesek napját szervezzük, sokat gondolkodunk azon, hogy hogyan is legyen, hol legyen a helyszín, mi legyen a program, mi legyen benne, előadás, szakmai képzés, lazulás, szórakozás, és ez mind fontos, de a mai nap elsősorban csendes hálaadás: értetek, nektek. Mert ti szolgáltok, adtok, és nem akármit. Nem a maradékból, a fölöslegből, nem abból, ami könnyen pótolható, hanem abból, ami a mai világban a legdrágább: az időből. Minden perc, amit adtok, egy kimondatlan vallomás: „fontos vagy”, „számítasz”, „nem hagylak magadra”, és amikor időt adtok, nem csupán segítetek, hanem jelenlétet ajándékoztok. Figyelmet. Türelmet. Emberi méltóságot.

Talán nem látjátok azonnal a gyümölcsét, de minden együtt töltött perc reményt vet, sebet gyógyít és egy kicsit Isten szeretetének idejévé válik. Mert az önkéntesség nem csupán tett, hanem ima időben mérve. Szívből adott órák, melyeknek minden perce egy kimondatlan „itt vagyok”. Talán sokszor észre sem veszitek, milyen messzire ér egy szó, egy egyszerű, de léleksimogató mondat, egy türelmes meghallgatás, egy odanyújtott kéz, de ahol fájdalom enyhül, ahol magány oldódik, ahol remény születik, ott Isten szeretete ölt testet rajtatok keresztül.

Ne feledjétek: nemcsak ti adtok, hanem ti magatok is formálódtok. A szolgálat nem csupán feladat, hanem belső út, amely alakítja a szívet. Megtanít türelmesnek lenni, amikor elfogyna az erő. Megtanít alázatra, amikor nem jár elismerés. Megtanít irgalomra, amikor könnyebb lenne elfordulni. És miközben másokért szolgáltok, Isten is munkálkodik bennetek, erősítve, nemesítve a lelketeket.

Igen, ti nem a maradék időt, nem a megmaradt energiát, hanem szíveteket, figyelmeteket, életeitek egy darabját adjátok. Ez az igazi ajándék. Ez az a szeretet, amely nem szavakban él, hanem tettekben válik valósággá. Ezért mondjuk most:

köszönjük a szíveteket. Köszönjük a kitartásotokat, a látható és láthatatlan áldozatokat, a helytállást. Köszönjük az időtöket, minden percet, amit másokért adtok. Imádkozunk értetek: adjon nektek Isten erőt, amikor elfáradtok, örömet, amikor a szolgálat nehezzé válik, békességet, amikor a szívetek megterhelődik.

Legyen a szolgálat számotokra áldás, forrás, nem kötelesség, hanem hivatás, nem pusztán munka, hanem Istenhez vezető út. Legyen benne fény, legyen benne remény, és legyen benne az a csendes bizonyosság: amit szeretetből tesztek, az örökkévalóvá válik. Ámen!

Irgalmas és szerető Istenünk!

Hálával állunk most meg előtted mindazokért, akik kezet nyújtanak, időt ajándékoznak, szívet adnak, és így, cselekvő szeretetszolgálatban hordozzák mások terhét. Taníts minket felismerni, hogy minden segítő szó, minden odahajló figyelem, minden türelmes jelenlét veled való találkozás.

Köszönjük neked az önkénteseket, azokat, akik szüntelen adnak, és abból, ami a legdrágább. Köszönjük, hogy általuk remény gyúl a csüggedésben, enyhül a fájdalom, oldódik a magány és újra megszólal a hit.

Áldd meg, Istenünk, minden percüket, amelyet másokért adnak! Áldd meg a szívüket, melyen keresztül te érinted meg a világot! Tedd ezt a szolgálatot imádsággá!

Erősítsd meg őket, amikor elfáradnak. Adj nekik örömet, türelmet, amikor nem látszik azonnal a gyümölcs. Adj békességet, amikor a szívük terheket hordoz, és adj új reményt, amikor az út nehezzé válik! Formáld őket a szolgálat által türelemre, alázatra, irgalomra és arra a szeretetre, amely nem vár viszonzást, mégis mindent odaad! Tedd szolgálatukat áldássá, forrássá, élő tanúságtétellé!

Add meg nekik azt a csendes bizonyosságot, hogy amit szeretetből tesznek, nem vész el, nem múlik el, hanem örökkévalóvá válik benned! Ámen!

| BUZOGÁNY-CSOMA ISTVÁN

Ökumenikus világimanap

*Ami egynek fáj,
mindnek fáj.*

DIMÉNY CSILLA JÚLIA

Évről évre március első péntekén kerül sor a több mint ötven éve elindított ökumenikus világimanapra. Több unitárius nőszövetség kapcsolódik be a mozgalomba, akár önállóan, akár ökumenikus formában, akár ezen a napon, akár az ehhez közeli időpontban.

Lelkészeink, idén nigériai asszonytestvéreink a liturgiából összeállított kisfilmmel készülnek. Bátorító üzenettel szólítják meg a keresztény világot ők, akik maguk is hatalmas terheket cipelnek. Jézus szavait idézik: Jöjjetek, én megnyugvást adok nektek (Mt 11,28–30). E nők életét a napkeltétől napnyugtáig tartó, végtelen munka jellemzi, veszélyes ösvényeken jutnak el farmjaira, gyakran a termést és a gyermekeiket is cipelve, a legkisebbet a hátukra szíjazva. Fejükön egyensúlyozva hordják a nehéz terhet, miközben más gyerekeket is vezetnek a göröngyös földutakon, a sűrű bozótban.

Egy olyan időszakban, amikor az emberek világszerte sok nehézséggel, ellenségeskedéssel szembesülnek, nigériai nőtestvéreink mély betekintést nyújtanak abba, hogy hogyan találhatjuk meg békességünket Istenben. A nyomorúságok (rendszerszintű elnyomás, keresztényüldözés, szegénység) bemutatásán túl megértetik azt is, hogy milyen az emberi szenvedésen átívelő isteni kegyelem.

Egy nigériai közmondás szerint ami egynek fáj, mindnek fáj. Amikor megismerjük a liturgiabeli

történeteket, ráébredünk arra, hogy ami ezeket az asszonyokat sújtja, bennünket is érinthet. Özvegyeket ismerünk meg, akik felülkerekedtek az elnyomáson, anyákat, akik összeszedték bátorságukat, hogy taníttassák lányukat, asszonyokat, akik hitet próbáló napi küzdelemről számolnak be. E tapasztalatok nem állnak meg országok, kultúrák határainál. A történetek nem akarnak kétségbe ejteni, inkább arra mutatnak rá, hogy Isten valóban, még a legnehezebb helyzetekben is megnyugvást ad.

Velük együtt imádkozunk mindazokért e világon, akik nehéz terheket cipelnek. Ha szenved az egyik tag, mindnyájan vele együtt szenvedünk, ha pedig egy közülünk megnyugvást talál a hitben, mindannyian örülhetünk.

Nigériai keresztény asszonyok üzennek nekünk, bárhol is éljünk a világon: jöjjetek, találjatok megnyugvást lelketeknek! Osszuk meg egymással terheinket ezeken a közös imaalkalmakon, és nyerjünk újult erőt az egységből! Éljük át mindnyájan az összetartozás érzését, hiszen egyek vagyunk gondviselő Istenünk szeretetének ölelésében!

Kévekötés márciusban

SZÉLES LÁSZLÓ

Az ilyen önkovácsló pillanatok sorozatából jutottunk el mai közösségünkhöz.

Vajon kivettük-e már fiókjaink mélyéről az itt-ott megsárgult, párszor rossz helyen átszúrt karkárdainkat? Jelent-e nekünk fiataloknak bármit is a csiricsaré emlékezésen, kampánybeszédiken, kötelező iskolai ünnepeken túl a magyar szabadság vagy általánosan a szabadság gondolata? Előbbi, valljuk be, sajnos elég távol esik tőlünk. Napjaink Erdélyébe születő unitárius fiatalnak lehet, hogy már csak üres formáság március 15-e. Furcsa, nehezen érthető, és ahhoz, hogy jelentése legyen számunkra, nagy erőfeszítést igényelne az 1848–49-es események elemzése. Valljuk be, amennyit a ma ifjúsága lát belőle, az lehet ha a kevésbé és nagyon felnőttek szívét sem kötné át kikeményített, nemzeti színű szalaggal.

Ezért, kedves fiatalok, azt javaslom, hogy márciusban, ha a magyar szabadságról nehezen is tudunk már gondolkodni lassan 200 év távlatából, gondolkodjunk együtt csak úgy a szabadságunkról. Mit jelent nekünk? Miként éljük meg? Hol érezzük szabadnak magunkat, és hol nem? Van-e olyan valami, bármi, amiért odaadnánk szabadságunk egy részét?

Megmondom, én miben találtam nagyon szabadnak magam az elmúlt időben. Remélhetőleg, amire majd ezeket a sorokat olvassátok (és hátha olvassátok), addigra ott lesz íróasztalotokon a *Kévekötés* legújabb száma, melyben lehet, hogy éppen saját vagy ismerősötök, barátotok írását találjátok meg. Nos, ennek a *Kévekötés*nek a szer-

kesztése során átnéztem, szétszedtem, kijavítottam az összes szöveget. Régóta nem éreztem olyan reménykeltőnek és feltöltőnek munkát, mint ezt a szerkesztést. Ez a kicsi, gyűjteményes kiadvány nekem nem csupán szöveget jelent. Az a folyóirat, amit remélhetőleg kezeitekben fogtok (ha nem, szóljatok), nekem nem csupán szöveget és betűhalmazt jelent, hanem sok-sok erdélyi unitárius (és szabadelvűen vallásos) fiatal szabadságának a kinyilvánítását.

Mindannyian választhattuk volna azt életünk minden egyes pillanatában, hogy nem csinálunk semmit. Hagyjuk, hogy lyukas markunkon átsorogjanak a percek homokszemei. Néha hagytuk. Néha pedig hajtott bennünket a megmagyarázhatatlan erő, hogy többé kovácsljunk magunkat és a körülöttünk lévő világot. Az ilyen önkovácsló pillanatok sorozatából jutottunk el mai közösségünkhöz, idei márciusunkhoz, amely lehetőségekben páratlanul gazdag lesz, ebben biztos vagyok.

Hogy véletlen-e ezen pillanatok sorozata? Hogy véletlen-e, hogy a végtelen lehetőség közül éppen március van, és kezünkben tarthatunk egy erdélyi, magyar, unitárius ifjúsági antológiát, mely a szó legnemesebb értelmében a miénk? Balázs Ferenc nyomán, aki idén lenne 125 éves, én azt tudom mondani: mindez Isten. Panaszunk, örömkialtásunk, csalódásunk, imánk, az is, ha épp lázadásból megostromoljuk nevének dicsőségét, minden, ami esendő emberségünk ösvényén ebbe a pillanatba vezetett minket: Isten.

Egyházunk hírei

Baka Juditról nevezték el a János Zsigmond Unitárius Kollégium alternatív termét

A tanulót, az odaadó figyelmet és az értékalapú nevelést figyelembe állító oktatási szemlélet megerősítését szolgálja a kiváló pedagógus emléke előtti tisztelgés a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban. Baka Judit (1941–2025), az elhivatott pedagógus és tankönyvszerző a gyermekközpontú oktatás elkötelezett szolgálója volt, aki munkásságával maradandó értéket teremtett az erdélyi magyar oktatásban.

Az eseményen hálával idézték fel Baka Judit szakmai igényességét, emberségességét, amely emlékezetesen formálta tanítványai és kollégái életét.

Erdélyi unitárius vendégszereplés Magyarországon

Dsida Jenő verseiből összeállított zenés műsorral vendégszerepelt Magyarországon a Datki Church Band a magyar kultúra napjához kapcsolódóan. Az együttes első fellépését Polgáron tartotta, majd Kecskeméten a Cifrapalotában mutatta be *Dsida 2.0* műsorát.

A Brassó megyei Datk unitárius lelkésze, Major László által vezetett zenekar előadásában Dsida versei megzenésített formában és szavalként is megszólaltak, igei gondolatokkal kiegészítve. A Rákóczi Szövetség támogatásával megvalósuló koncertkörút további állomásai Kardoskút, Pusztaföldvár és Hódmezővásárhely voltak.

A záróalkalmon a zenekar a helyi unitárius gyülekezettel közös istentiszteleten is részt vett, erősítve az anyaországi és erdélyi unitárius közösségek közötti lelki és kulturális kapcsolatot.

Fotó: hiros.hu/Borda Máté

Önkéntesnapot tartottak Vargyason

2026. január 31-én Vargyason tartotta VI. önkéntesnapját a Gondviselés Segélyszervezet. A találkozón a szervezet munkatársai és 42 önkéntes vett részt. Az alkalom középpontjában a verbális és nonverbális kommunikáció állt, amelyről Székely Andrea humánerőforrás-menedzser tartott előadást. A program csapatépítő tevékenységgel zárult. Az eseményen hálaadó gondolatok és imádság hangzott el az önkéntesek egész éves, elkötelezett szolgálataért.

Szolidaritási felhívás a szilágycsehi református templomtorony újjáépítéséért

A Magyar Unitárius Egyház híveinek közössége együttérzését fejezi ki a szilágycsehi református gyülekezet felé a felújítás alatt álló templomtorony leomlása miatt.

A Szilágyság e meghatározó épített öröksége évszázadokon át hirdette a helyi közösség hitét és megmaradását, pusztulása nemcsak a református testvéreink, hanem egész erdélyi magyar közösségünk együttes vesztesége.

A helyreállítás és az újjáépítés olyan mértékű anyagi és fizikai erőfeszítést igényel, amely meghaladja a helyi gyülekezet lehetőségeit. Meggyőződésünk, hogy a bajban a felekezeti közti összefogás és a tettekben megnyilvánuló testvéri felelősségvállalás nyújthat valódi segítséget.

Ennek jegyében kérjük és buzdítjuk unitárius híveinket, gyülekezeteinket és minden jóérzésű támogatót, hogy lehetőségeikhez mérten járul-

janak hozzá a szilágycsehi református templomtorony újjáépítéséhez.

Hiszünk abban, hogy közös áldozatvállalással a torony megújul, a megrendült gyülekezet pedig visszakaphatja templomát.

Az adományozás adatai:

Kedvezményezett:

Királyhágómelléki Református
Egyházkerület

(Eparhia Reformată de pe lângă
Piatra Craiului)

Bankszámlaszám (RON):

RO88BTRLRONCRTOT03790712

Bank: Banca Transilvania

Adószám (CUI): 4390305

Cím: Nagyvárad (Oradea), Sulyok István u. 9.

Megjegyzés: Szilágycsehi torony (Turnul din
Cehu Silvaniei)

Kolozsvár, 2026. február 5.

Atyafiságos tisztelettel,
Kovács István
püspök

Fotó: Torikos Márk-Erik/KREK

FARKAS IZOLDA

Kedves Gyerekek és Felhőttek!

Március a tavasz első hónapja. De egy kicsit várni kell, hiszen a fák sokszor még kopasznak tűnnek, az utak sárosak, és úgy látszik, mintha semmi sem történne. Pedig ez csak látszat! A föld alatt nagy munka folyik. A magok mocoognak, nyújtózkodnak, készülődnek. Jézus egy ilyen titokról mesélt, amikor azt mondta: a mag akkor is nő, amikor az ember nem látja. Ilyen Isten munkája is. A mi dolgunk az, hogy megtegyük, amit tudunk: jót tegyünk, figyeljünk egymásra, szeressünk. A többit rábízhatjuk Istenre.

Ebben a hónapban a magától növekedő vetés példázatára figyelünk: Mk 4,26–29. Ez segít elhinni, hogy akkor is van élet, amikor még nem látjuk, mert a felszín alatt már minden készülődik.

A QR-kód olyan oldalra vezet, ahol a példázat kis videóként megtekinthető, és ahol további, bárki számára elérhető és szabadon használható játékos feladatok találhatóak; ezek gyülekezeti valóságórakon és vasárnapi iskolákban is jól használhatók!

Ima

Én Istenem, segíts nekem jónak lenni, hitemben erősödni és a Te munkádat életemben felfedezni. Ámen.

1. Tanítványok közössége

Kedves tanítványok, válasszatok egyet az alábbi két küldetés közül!

A tavasz beköszöntével érdemes kihasználni a jó időjárást, ahogy azt a körülöttünk ébredező növényzet is teszi. Ezért közös sétára biztatlak benneteket. Séta közben biztosan észreveszitek, hogy az első virágok előbújtak, a rügyek is egyre duzzadnak a fák ágain, a madarak hangosabban énekelnek. A feladat az, hogy tegyétek maradandóvá a tavaszt. Találjátok ki közösen, hogyan örökíthetitek meg, tehetitek időt állóvá ezt az évszakot.

Kipróbálhatjátok, milyen a példázatok szereplőinek lenni. Most legyetek ti az a bibliai szereplő, aki magot vet a földre. De ezúttal ti ne a mezőre menjete, hanem készítsétek saját virágoskertet vagy virágosládát az egyházközség területén. A kert születéséről készítsétek fotókollázst, és azután se hagyjátok magára, vigyázzatok rá, öntözzétek, gondozzátok, hogy szép virágok díszítsék a közösségi teret!

A választott feladat eredményét (alkotást vagy fotókollázst) küldjétek el április 5-ig a ven@unitarius.org e-mail-címre!

2. Én, a tanítvány

A tavasz nemcsak a hangos madárdalról ismert, hanem a csendben növekedő magot is magába öleli. Néha csak csendben történik valami. Figyelj magadra, és fejezd be a mondatot!

Amikor egyedül vagyok, akkor

.....

Amikor várnom kell valamire, akkor

.....

Amikor azt mondja anyukám, „légy türelmes”, akkor

.....

A teljes mondatokat küldd be április 5-ig a ven@unitarius.org e-mail-címre!

A magától növekedő vetés történetében mindenkinek megvan a maga feladata. Van, amit mi teszünk, és van, amit Isten végez el. Válaszd külön azokat a képeket, ahol Isten munkája látható, és külön azokat, ahol az ember munkája látszik. A képek melletti számokat a megfelelő csoportosításban küldd be április 5-ig a ven@unitarius.org e-mail-címre!

①

②

③

④

⑤

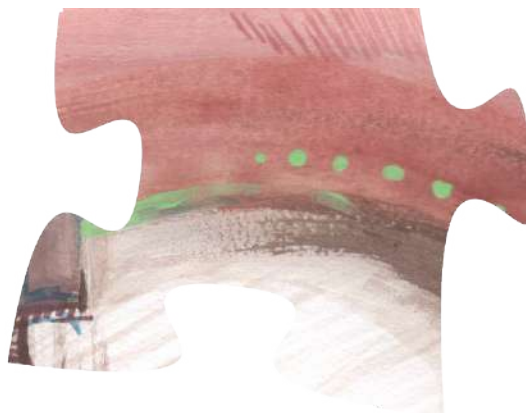

⑥

3. Útközben

Itt találd a kirakós második darabját, amelynek hátterét a februári számban közöltük. Vágd ki, és illeszd be a körvonalba, majd találd ki, melyik példázat rejtőzik benne! Amikor decemberben összeáll a teljes kép, küldd el a rajzot a ven@unitarius.org e-mail-címre, és nyeremény vár rád. Jó gyűjtögetést és sok örömteli felfedezést kívánunk!

Szibériai folyam	▼	▼	Piszkot szétken	Iskola alkalmazottja	A rézzel együtt a bronzot alkotja	Ádám és Éva egyik fia Kakasfej!	▼	▼	Vegyész	▼	Büszkeség és ... (J. Austen regénye)
Pompás darab!	▶		Valóságos						Kád része! Atul fejlődik		Föld-forgató eszközzel rendelkező
A zeneszerző	▶										Módosító
Fűtőberendezés	▶	János az irednél				Házsínt Nagy... (zalai város)	▶				
	▶	Operája				Kutatókórház Egyféle faiparos	▶				
Falusi közösség önkéntes munkája	▶						Erős fonal Cseresznyeoldat adagja!	▶			
	▶							Páratlan évszak! Előtte lévő helyről	▶		
Ilyen utca is van	▶				Motor-típus						Kifele!
A juh himje	▶				Lankadó, ernyedő						Bánatos, csüggedt
Ketten a város-lakók közül!	▶			Didergő				Találja	▶		
Kihegyez a végén!	▶	Fafajta		Elérhető telefon-szám				Mozgó ... (film-jelenet)	▶		
Törő-gumi	▶	Gazdaságban van!						Könyv	▶		
	▶							Repce-olaj cseppje!	▶		
	▶				Vas-ötvetzet					Állóvíz	
Körbe-körbe átfogat	▶				Gabona-növény					Hellyel-... (itt-ott)	
	▶					Epehólyag betegsége					Sem-mikor, soha-napján
	▶					Homorú				Férfinév (júl. 14.)	
Elemista diák	▶	Fűsze-rező								Nagy számú	
Liter (röv.)	▶	Herceg (angol)						Szét-adagoló	▶		
Némán lapozó!	▶				Érméket dobál			... bocsát (elenged)	▶		
	▶				Vele-született						A kén vegyjele
Radio-aktív kémiai elem	▶					Akta tartalma!			Cipő-tisztító		Skála-hang
	▶					... tesz (becsap)			Durva posztó		
Magas ázsiai hegylánc	▶									Íme	
	▶									Belga és brit autó-jelzés	
Kissé gyenge!	▶			Eddig, és ne ...							Zeneszerző és műve
	▶			A szélein hideg!							A 145 éve született magyar zeneszerző felnőttként lett unitárius. Neve és 115 éve írt operájának címe a megfejtés.
Levéltári, ... dokumentum	▶	C									
	▶					Szó-toldalék					
	▶					Virág-szirom!					
	▶								Az egyik vércsoport	▶	

MÁRCIUS

2026 a küldetés éve

A múlt tévedései talán a jövő tanulságai lehetnek. Reményünket önmagunk erejébe kell vetnünk, nem a mások segítségébe, és belső erőt csak úgy nyerünk, ha megtisztítjuk szemléletünket és közelebb viszszük a valósághoz. Ha nagy tévedéseket és mulasztásokat kellett megállapítanom a múltban, ezt nem kevés fájdalommal tettem, mert érzem, kisebbségi helyzetünk fokozott felelősséget és fokozott körültekintést követel meg az írótól a letűnt idők bírálataánál. De az igazság és a jövő érdekében vállalom kellett a küzdelem súlyát, nehézségeit és veszedelmét.

Részlet Bözödi (Jakab) György (1913. március 9., Bözöd – 1989. november 25., Budakeszi) író, szociográfus, történész *Székely bánja* című munkájából.